

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. V. Plura stipendia accipere pro una Missa prohibet jus naturæ, non
tantùm divitibus. sed etiam pauperibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

Cardinalium
declar.

utpote con-
traria. sal-
tem juri
positivo;

attributa eleemosyna præscripta fuerint, ita ut alio-
quin it, ad quos pertinet, sue obligationi non satis-
faciant, quin immo graviter peccent, & ad restitu-
tionem teneantur.

Id verò ut deinceps observetur exactius,
§. 4. Sacra Congregatio eadem auctoritate revocat
privilegia & indulta omnia, quibusvis personis,
Ecclesiis, ac locis piis, tam secularibus quàm re-
gularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis,
& instituti, quancumque ob causam concessa, qui-
bus indulgetur, ut certarum Missarum, vel Anni-
versariorum celebratione, aut aliquibus collectis,
seu Orationibus, plurium Missarum oneribus in fu-
surum suscipiendis satisfiat. Quis ergo adhuc am-
bigat id esse illicitum, saltem ex jure positivo,
suppositis supponendis? Plus dico:

CONCLUSIO V.

Plura stipendia accipere pro una
Missæ prohibet jus naturæ, non
tantum divitibus, sed etiam
pauperibus.

74.
imò & na-
turali.
Diana.

Probatio
oppositæ
sententiæ;
1. Cor. 9.

75.
Rejicitur
primò.

Rejicitur
secundò.

Integra su-
stentatio
tantum de-
betur inte-
græ occupa-
tioni diei.

76.
Simplex Sa-
cerdos aliis
honestis o-
peribus
quaræ vi-
cium.

Diana suprâ testatur de communi, Au-
ctores vide apud ipsum. Et sanè diviti-
bus id esse prohibitum, facillè Adversarii ad-
miserunt: de pauperibus autem inquit,
haud unico illo stipendio possunt sustentari,
cùm tamen scriptum sit: Nescitis, quoniam
qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt,
edant: & qui altari deserviunt, cum altari partici-
pent? 1. Cor. 9. v. 13.

Sed contrâ primò: eadem ratio militat in
divitibus; nam & ipsi altari deserviunt: ergo
& de altari vivere debent, aut saltem pos-
sunt.

Secundò; ubi scriptum legitur, quòd
illis, qui altari deserviunt, pro uno tan-
tùm ministerio debeatur integra sustentatio?
Nusquam. Quid ergo? Quòd debeatur in-
tegrâ sustentatio pro omnibus, quibus possunt
isto die occupari. Missæ verò numquid est in-
tegrâ occupatio diei?

Abbit ut simplex Sacerdos æquè mul-
tùm mereatur tantùm legendo Missam, at-
quæ Pastor, qui integro die se occupat au-
ditionibus Confessionum, Concionibus, aliis-
quæ spiritualibus ministeriis: & tamen Pa-
stor cùm totum fecerit, quod debet facere,
aliquando accipit vix necessaria ad honestam
sustentationem.

Debet ergo simplex Sacerdos præter cele-
brationem Missæ, aliis honestis operibus, sive
corporalibus, sive spiritualibus, reliquum
diei impendere, usque reliquum sustentatio-
nis diurnæ præmereri.

Appositè Concilium Carthaginense IV. ^{Concilii}
cap. 51. Clericus, quantumlibet verbo Dei credi-
tus, & officio victum quarat. Et cap. 52. Clericum
victum, & vestimentum sibi artificiosè, vel agricul-
tura, absque officii sui dignitate detrimento, præ-
paret. Accedat cap. 53. Omnes Clerici, qui ad
operandum validi sunt, & artificiosi, & literati di-
scant.

Ex quo fit, ut majus stipendium taxetur
pro solemnî Missæ; quàm pro Missæ privata,
majus pro Vigiliis defunctorum novem le-
ctionum, quàm trium lectionum, majus pro
Officio nocturno, sive Matutino cum Laudibus,
quàm pro singulis parvis Horis: quòd enim
Clerici plus temporis insuntant divino Officio
recitando, vel cantando, eò minùs aliis hone-
stis operibus possunt vacari: ergo plus quàm
rationabile est, ut proportionatè crescat sti-
pendium sustentationis, quam alioquin illis
aliis operibus possent præmereri.

Igitur qui altari deserviunt, cum altari
participant, utique eum proportione, juxta
occupationem & laborem ministerii, quòd
exhibent, si multùm laborent, multùm, si
parùm, parùm. Alioquin qui unum Respon-
sorium diceret pro defuncto, postet exi-
gere stipendium integræ diei, quo nihil ablu-
diùs.

Si dixeris; Sacerdotes non possunt mendi-
care. Respondeo, fideles ex charitate debent
illis subvenire; interim nisi sit extrema ne-
cessitas, non possunt proprio jure res alienas oc-
cipere: & potius ad Episcopum pertinet ipsis
providere de necessariis, utpote qui non possit
aliquem ordinare, nisi habeat patrimonium
sufficiens, vel beneficium, aut officium,
cap. 2. de Præbendis: Non licet ulli Episcopo
ordinare Clericos, & eis nullas alimonias præ-
stare; sed duorum alterum eligat: vel non fa-
cias Clericos, vel si feceris, des illis, unde vivere
possint.

Et cap. 4. eodem: Episcopus si aliquem sine
certo titulo, de quo necessaria vita percipiat,
in Diaconum, vel Presbyterum ordinaverit, tan-
diu ei necessaria ministraret, donec in aliqua
Ecclesia ei convenientia stipendia militia Cle-
ricalis assignet: Nisi talis ordinatus de sua vel
paterna hereditate subsidium vite possit habere.
Ita Alexander III. in Concilio Lateranensi
cap. 5.

Et quoniam faciliùs est non ordinare pau-
peres Clericos, quàm ordinatis dare unde vi-
vere possint, Concilium Tridentinum re-
maturè consideratà: Cùm non deceat, in-
quit, eos, qui divino ministerio adscripti sunt,
cum Ordinis dedecore mendicare, aut fordidum
aliquem quaestum exercere, sess. 21. de Reform.
cap. 2. statuit, ne quis deinceps Clericus se-
cularis, quamvis alias sit idoneus moribus, scientiâ
& ætate ad Sacros Ordines promoveatur, nisi priùs
legitimè constet, eum beneficium Ecclesiasticum
quòd

Sect. 5. De solemn. Missæ Sacrificii cerem. Concl. 5. 475

quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere Patrimonium verò vel pensionem obinentes ordinari post hac non possunt, nisi illi, quos Episcopus indicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum; eo quoque prius perspecto, patrimonium illud, vel pensionem verè ab eis obtineri, taliq; esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint &c. Ecce quanta sollicitudo Ecclesiæ!

tem, dent singuli integra stipendia, & sint contenti unicâ Missâ, licebitne Sacerdoti illis acquiescere? Licebit planè, quia scienti, & volenti non fit injuria.

Sed contrâ, inquis, Sacra Congregatio, id vetat. Respondeo; Sacra Congregatio supponit offerentes stipendium esse invitos: ceterùm si consentiant, erit perinde ac si ex mera liberalitate pinguem elemosinam largiantur. Nota tamen consensum hunc non posse dari nisi ab iis, pro quibus Missa debet offerri, non verò ab hæredibus, legatariis, aut alienæ voluntatis executoribus; siquidem illi Domini non sunt, sed ministri.

Porro sicut licitum est, tam jure naturæ, quàm positivo, accipere plura stipendia à pluribus, qui liberaliter tribuunt; ita etiam accipere majus stipendium taxato, ab uno, qui liberaliter offert.

Similiter licitum est stipendium taxatum vel ex integro, vel ex parte liberaliter remittere; taxa enim solùm posita est, ne ex vi stipendii ipsa excedatur, non verò ne remittatur liberaliter, vel augeatur. Non est enim verisimile, vel Sacram Congregationem, vel Episcopum velle prohibere officia pietatis & liberalitatis.

Itaque Conclusio intelligenda est de pluribus stipendiis integris, quæ à pluribus, vel etiam ab uno offeruntur, ut habeatur integer fructus plurium Sacrificiorum.

Dices; si res ita se habet, quo jure Pontifex potest reducere onera Missarum, imminuendo earum numerum; quod etiam olim per Tridentinum concessum fuerat Episcopis, Abbatibus & Generalibus Ordinibus? Numquid dispensare potest in jure naturæ, aut pecuniam meam, me rationabiliter invito, alteri dare? Absit. Quid ergo?

Dico neque Pontificem, neque alium quempiam posse facere hujusmodi reductionem sine justa causa; quando autem illa adest, Pontificis & aliorum est, benignè interpretari mentem Institutorum, maxime defunctorum, qui ipsi amplius suas voluntates nequeunt declarare.

Et si à me quaeritur, quæ sint justæ causæ minuendi numerum Missarum? Respondeo verbis Concilii Tridentini sess. 25. de Refor. cap. 4. Contingit sæpe in quibusdam Ecclesiis vel tam magnam Missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impostum esse, ut illis pro singulis diebus à Testatoribus prescriptis nequeat satisfieri; vel elemosinam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniantur, qui velit huic se muneris subicere; unde depereunt pie testantium voluntates; & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur. Sancta Synodus cupiens hæc, ad quos usus relictæ, quo plenius & utilius potest, impleri, facultatem dat Episcopi &c.

Objectio solvitur.

Hic consensus dari debet ab eo pro quo offertur Missa.

83. Perinde est sive plures i offerant.

Sacerdos potest remittere stipendia ex toto vel ex parte.

84. Quo jure Pontifex reducat onera Missarum?

85. Quæ sint justæ causæ reducendi onera Missarum?

Trident.

86. Quæ sint justæ causæ reducendi onera Missarum?

80. Objectio. *Provrb. 21.* Sed, inquis, Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum, Provrb. 21. v. 30. Quem Deus prævidit pauperem Clericum, sive ex malitia vel negligentia Episcopi ordinantis, vel ex casu aliquo superveniente, quis poterit ipsum corrigere?

Solvitur. Respondeo, Episcopus, cujus negligentia vel malitia est ordinatus: aut certè si casu ad pauperem devenit, non est liber ab illa sententia Gen. 3. v. 19. In sudore vultus tui vesceris pane.

Quapropter, ut supra dixi ex Concilio Carthaginensi IV. arte aliqua, vel agriculturâ quaerat sibi victum, exemplo Apostoli, qui de labore manuum vivebat. Si Apostoli, scribit Hieronymus ad Rusticum Monachum (& refertur de Consec. dist. 5. cap. Numquam 33.) habentes potestatem de Evangelio vivere, laborabant manibus suis, ne quem gravarent, & alius tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia: cur tu in usus tuos cessura non præparas? Vel fiscellam texe imco, vel canistrum lentis peste viminibus: sarriatur hannis: areola aquo limite dividuntur &c.

81. Ratio Conclationis assignatur. Quæ ergo ratio Conclusionis? Quia offerentes integrum stipendium, ab Episcopo, vel consuetudine taxatum, contra justitiam fraudantur aliquo fructu Sacrificii: nam, ut probavimus sect. 4. conclus. 8. effectus satisfactionis, quem habet Sacrificium Missæ ex opere operato, cò minor est in singulis, quò pro pluribus offertur. Si ergo peccet contra justitiam, vel saltem contra fidelitatem, qui promisit integrum stipendium, & peracto Sacrificio non solvit nisi dimidiam partem, quidni similiter peccet Sacerdos, qui promisit integrum fructum, accipiendo integrum stipendium, & non solvit, nisi partem? Non dubito.

82. Peccat contra justitiam qui accipit stipendium majus taxato. Et verò nonne peccat contra justitiam, qui vendit merces suas ultra pretium lege, vel communi æstimatione taxatum? Nemo ambigit: igitur pari ratione peccat contra justitiam, qui accipit stipendium pro Missa ultra illud, quod legitime taxatum est; licet enim non sit propriè Missæ pretium, est tamen ad instar illius, ut ex dictis constat.

Rogas: quid si aliqui, sequentes opinionem eorum, qui concedunt Sacrificio infinita-

Immunitio reddituum,

augmentum expensarum,

defectus Sacerdotum,

renuitas elemosynarum,

augmentum in vitu,

restauratio domus &c.

86.

Potest Pontifex vel Episcopus taxare vel augere stipendium Missarum;

non potest facere ut pluribus iustis stipendiis unice Missæ satisfiat.

87. Obijcitur privilegium Leonis X. & Clementis VII. Bruno Chassaigne.

88. Respondeatur primò.

Causæ itaque iustæ sunt: Prima, si lapsu temporis redditus Ecclesiæ seu Conventus sint immuniti. Secunda, si expensæ majores nunc fiant in pertinentibus ad Missam, quàm antea, puta in emendis paramentis, vino, pane, & aliis similibus. Tertia, si numerus v. g. Religiosorum sit notabiliter minor, unde non valent integro Missarum numero satisfacere, & ex alia parte non possit augeri talis numerus ob defectum elemosynarum. Quarta, si elemosyna relicta sit valde tenuis. Quinta, si nunc ea, quæ pertinent ad victum & cultum Sacerdotis, sint multò majora, quàm antea, quando fundata est Missa. Sexta, si ad reficiendam domum, unde fructus pro Missis solvendi sunt, factæ sint extraordinariæ expensæ, vel ad litigandum &c.

Possit etiam Pontifex vel Episcopus taxare seu augere, edita lege, stipendium Missarum; ita ut unusquisque fidelis, si velit ex integro pro se offerri Missam, talem aut tantam quantitatem stipendii debeat offerre.

Cæterum facere, ut si, spectatâ communi æstimatione, pro unoquoque Sacro quis obtulit sufficiens stipendium, & vult sibi dici multa Sacra, satisfaciatur ejus intentioni & voluntati Sacerdos uno tantum Sacro peracto, vel paucioribus, neque Pontifici concedimus, minùs particularibus Sacerdotibus; esset enim pecuniam ab illo accipere contra suam rationabilem voluntatem.

Et verò quæ iusta causa illam voluntatem mutandi? Sanè non est rationabile, velle, ut aliqui pauci, & non volentes, sed sapièssimè expressè renuentes, alant, oblati suis stipendiis pro Missis, Sacerdotes integrè & omnino, qui non nisi valde parùm laborant in eorum commodum.

Obijcitur privilegium Leonis X. concessum Fratribus Minimis Bullâ *Expositio Dilectorum* (ut refert Bruno Chassaigne, de Privil. Regul. p. 2. tract. 8. cap. 1. prop. 9.) extensum postea ad Carmelitas à Clemente VII. Bullâ *Ex Clementi Sedis*.

Subscribo verba privilegii ex Brunone: *De cætera perpetuis futuris temporibus possint in una Missa facere commemorationes novem, quæ satisfaciunt ex Apostolica dispensatione pro novem Missis debitis, vel minorem numerum descendendo, qui etiam satisfaciatur pro tot Missis promissis, quot sient commemorationes, & quidem tam plenè ut conscientia eorum penitus exonerentur à promissionibus, & fidelibus tantopere suffragentur; ac si diversis diebus integraliter Missas impostas sigillatim celebrassent. Quid clariùs? Inquit præfatus Auctor.*

Respondeo nihil clariùs veritate. Et quid est veritas? Respondeo primò, in Bulla Clementis VII. (sive ut habetur in Bullario magno Romano, sive ut refertur apud Rodriguez & Confectum) ne umbra quidem similitum verborum reperitur.

Secundo, privilegium istud Leoninum non extat apud Cherubinum in Bullario magno; sed neque in Bullario Rodriguez: apud Confectum autem sic lego: *Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, omnibus Fratribus domorum dicti Ordinis in partibus Alemania, & Bohemia, pro tempore existentium, ut de cætero perpetuis temporibus, in celebratione unius Missæ, septem vel novem commemorationes ad eorum devotionem pro tempore recitare, pro septem vel novem specialibus Missis, etiam si illa specialiter de Requiem, vel de quibuscumque Sanctis recitanda forent, vel aliâ quomodocumque, etiam si pro illis recitandis elemosynas recepissent, seu imposterum reciperent, pie. è satisfacere valeant. Ac commemorationes huiusmodi de quibuscumque Sanctis, vel etiam defunctorum, vel aliis per eorumdem Fratrum devotionem saluter factæ, eisdem fidelibus, qui elemosynas huiusmodi, pro ipsis Missis celebrandis eidem Fratribus pro eorum sustentatione deberent, seu imposterum eas dare contigerint, pie suffragentur. Ipsiq; Fratres sub singulis Missis huiusmodi cum septem vel novem collectis, ad eorum devotionem totaliter recitatis, integraliter in eorum conscientia exonerentur, perinde ac si fratres ipsi singulas Missas huiusmodi, & earum quolibet specialiter de Requiem, vel de ipsis Sanctis, aut eorum quolibet vel aliâ quomodocumque iuxta piam benefactorum huiusmodi, & cuiuslibet eorum devotionem & intentionem, diversis diebus integraliter celebrassent, celebrare. Quodq; dicti Ordinis generalis Corrector pro tempore existens cum omnibus Fratribus, quarumcumque domorum dicti Ordinis Minorum in dictis, & aliis quibusvis regnis & locis consisterent, super dictis Missis, modo præmissis, celebrandis dispensare liberè & licitè valeat auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam concedimus pariter & indulgemus, non obstantibus quibuscumque Constitutionibus, ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Roma apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris die 25. Junii 1513. Pontificatus nostri anno primo. Ecce textus genuinus, & privilegium satis amplum, si satis verum.*

Simile concesserat Julius II. prædecessor Leonis Bullâ 28. apud Rodriguez, quæ incipit: *Sacer Ordo*, ibi: *Et si in huiusmodi visitatione tua, vel aliâ in aliquibus domibus & locis dicti Ordinis Minorum, tam pro Ecclesiarum fabricis, quàm alii Fratrum necessitatibus Missarum multitudinem copiosam invenires, & cognosceres quid illa per Fratres domorum & locorum huiusmodi in Ecclesiis illorum iuxta obligationem per eosdem Fratres factam, aut relinquendum ordinationem celebrari non possint (prout in Parisiensibus, & Lauenensibus domibus per illarum Fratres esse cognovisti) ut cum Fratribus domorum, & locorum huiusmodi nunc & pro tempore ibidem degentibus, & eorum quolibet dispensare possis, & quod dispensatio super his per te faciendâ, à nobis facta censetur, eisdemq; Fratribus, ut novem collectas*

per eos, seu eorum quolibet in unaquaque Missa recitare pro novem Missis, ac septem collectas pro septem Missis, scilicet de alijs descendendo, seu circa dictum numerum cum omnium & singularum domorum, & locorum huiusmodi Fratrum, ac etiam totius Ordinis Minorum huiusmodi suffragiorum, orationum, Sacrificiorum, ieiuniorum, vigiliarum, disciplinarum, & aliorum quorumcumque bonorum generalitate singulis eiusdem Ordinis benefactoribus, & benefactricibus, qui Missas ipsas in Ecclesijs domorum & locorum huiusmodi recitandas dederint, ad eam planè & integrè valeant, & sufficiant, ac si Missæ huiusmodi pro eis & eorum quolibet iuxta piam eorum devotionem & intentionem particulariter recitentur, & particulariter recitate forent, licentiam concedimus. Hactenus Pontifex piè & rationaliter, si bene intelligatur.

90. huius mens explicatur.

Neque enim mens ipsius fuit, dare potestatem Minimis quemcumque numerum Missarum acceptandi (cui hic & nunc sciunt se impares solvendo) & postea unâ Missâ satisfaciendi : quis namque illam potestatem dedit Pontifici, auferendi scilicet bona mea à me, qui non magis obligor, quàm cæteri, & ea dandi Minimis ? Præsertim cum fideles passim ignorent talem voluntatem Pontificis, & si scirent, fortè ex centum non unus offerret stipendium Religiosis, quos norunt illo privilegio uti. Unde credendum non est, Pontificem, si sic informaretur, concessurum huiusmodi facultatem, quæ fidelibus scandalum generaret, avertens ipsos ab oblatione elemosynarum pro Missis faciendis.

à his concessis manet.

Quid igitur Julius concessit Minimis ? Arbitror potestatem unâ Missâ, in qua fierent novem commemorationes, satisfaciendi novem Missis, quando ex aliquo casu superveniente, Generalis, vel alius ex ipsius commissione (est enim hæc potestas quasi ordinaria, utpote in perpetuum concessa, & Officio perpetuò annexa) iudicaret omnibus maturè consideratis, numerum Fratrum alicujus Monasterii haud sufficere posse explendis omnibus Missis in particulari. Sic enim rationabiliter Pontifex, non dico, dispensat ; quia non est propria dispensatio, id est, relaxatio juris, ut consideranti patet ; sed rationabiliter interpretatur, sive mutat voluntatem eorum, qui stipendium pro pluribus Missis obtulerunt. Insuper ut minorem haberent anam conquirendi, quantum potest, supplet defectum fructus satisfactionis & impetrationis, per communicationem suffragiorum, orationum, Sacrificiorum, jejuniorum &c. totius Ordinis, nec non per thesaurum Ecclesiæ, cujus dispensatio ad ipsum spectat.

91. similiter exponendum Leonis privilegium.

Simili modo explico privilegium Leonis, ut sit iustum & rationale ; quamvis enim aliquid amplius sonet, tamen non alia videtur fuisse mens huius Pontificis, quàm extendere privilegium, concessum à suo prædecessore Cor-

rectori Generali Francisco Biver, ad Correctorem pro tempore suo existentem Hermannum Lioner, & ad omnes ejus successores, ut patet ex principio Bullæ, in quo refertur privilegium Julii.

92. Sententia Navarri de dicto privilegio.

Unde desuper interrogatus Navarrus lib. 3. Conf. de Celebr. Miss. Conf. 10. Ad secundam quæstionem respondet, quòd potest Corrector Generalis pro tempore exiens dispensare, non solum super Missis receptis tempore Generalium, qui præerant tempore datarum Bullarum prædictarum, sed etiam pro postea receptis ante suam visitationem, & tempus, in quo petitur dispensatio : sed non potest facere facultatem recipiendi Missas, seu elemosynas ad dicendas eas, ita quòd Fratres suscipientes eas, possint satisfacere sine dispensatione subsecuta. Tum quia dispensatio & absolutio peccati non debent dari, antequam fiat, ne videatur dari occasio nimis propinqua peccandi. Tum quia non decet Fratres dolo & fraude ac deceptione rogantium Missas, accipere onus dicendi eas cum proposito illud tollendi. Tum quia Leo X. licet faciat facultatem recipiendi Missas, cum facultate redimendi onus eis impositum modo posito in sua Bulla in Alemania, & Bohemia, non tamen facit illam omnibus Monasteriis Ordinis ; licet Generalibus faciat facultatem dispensandi super eis, quas invenerint receptas, per quam diversitatem videtur sentire id, quod dicimus. Tum quia negari non potest, valde indecens esse viris adeò perfectis, accipere dolosè Missas onustas, cum proposito tollendi onera, nescientibus id iis, qui rogant illas, saltem sine causa justa, quæ fortè inveniebatur in Alemania & Bohemia propter parvitatem elemosynarum, quæ dabatur pro eis dicendis. Tum quia negari non potest propinquiorem causam peccandi dari concedendo vel dispensando pro Missis committendis & accipiendis, quàm pro jam acceptis. Hactenus Navarrus, optimè concordans explanationi nostræ, & justitiæ naturali.

quæ concordat rationi & explanationi Auctoris.

92. Negat Navarrus posse Generalem per alium dispensare.

Qui ibidem ad quæstionem tertiam docet, æquius videri Generalem non posse dispensare per alium, delegando ipsi potestatem suam. Tum quia est potestas de faciendo, & non de dando, inter quæ est differentia. Tum quia est factum, quod communiter non potest fieri æquè bene per quemlibet. Tum quia in utraque Bulla loquitur Pontifex de solo Generali. Tum quòd potestas hæc est magna, & videtur requirere constantiam magnam & concernit utilitatem publicam animarum. Tum quia concessio huius potestatis non est principaliter concessio tam jurisdictionis, quàm cuiusdam arbitrii, & auctoritatis, & motus animi qui non potest per alium concedi &c.

93. Contrarium est probabile.

Nihilominus contrarium, quod superius insinuavimus, est probabile, argumento cap. finalis 16.

cap. fin. extra
de Officio iudicis delegati,

& fundatum in iure
l. 5. Cod. de
Judiciis.

94.
Satisfit
primo
argumento
Navarri.

finalis extra de Officio Judicis delegati ibi: Si iudex certius licet ex officio nostro, vel de assensu partium pro communi à nobis datus eisdem, alij delegaverit vices suas (cùm delegato à Principe id concedatur à iure) delegatio valebit ipsius.

Quæris quod sit illud jus? Respondeo, Lex 5. Cod. de Judiciis: A iudice iudex delegatus, iudicis dandi potestatem non habet, cùm ipse iudicario munere fungatur, nisi à Principe iudex datus fuerit.

Ex qua Lege patet responsio ad primam rationem Navarri: quis enim dubitat in his iuribus sermonem esse de potestate faciendi, id est, iudicandi? Et tamen hæc potestas potest subdelegari.

Neque in eo ponit differentiam inter potestatem de dando, & de faciendo Lex, quam citat Navarrus (1. Cod. de Cad. toll. §. 9. Ne autem) sed potiùs insinuat contrarium, ut patet ex ejus verbis. Ne autem hoc, quod non in eleganter summi ingenij vir Vlpianus in hac parte cum omni subtilitate disposuit, prætereatur: sanctione nostrâ hoc apertius inducimus. Cùm enim iam statuerimus hoc cum suis oneribus ad eum, qui lucratur, pervenire: sancimus si quidem conditio, vel aliud gravamen in dando sit constitutum: hoc omnimodò lucrantes pro modo lucrì agnoscere. Sin autem in faciendo aliquid impositum est: si quidem hoc per alium impleri possit, simili modo & à lucrante agnosci, puta si honorata persona inbeatur insulam, vel monumentum, vel aliud tale suis sumptibus facere, vel heredi vel Legatario, vel alij fortè cui testator voluerit: vel rem ab herede testatoris emere, vel locationem, vel fidei-inssionem subire, & si quid huiusmodi facti simile est. Nil enim refert, sive per eum, de quo testator locutus est, sive per alium eiusdem lucrì successorem adimpleatur. Sin verò talis est verborum conceptio, & facti natura, ut quod relicum est ab alio, impleri non possit: tunc etsi lucrum ad aliquem pervenerit, non tamen & gravamen sequi, quia hoc neque ipsa natura concedit, neque testator voluit. Huc usque Imperator Justinianus; parùm ad propositum Navarri meo iudicio.

95.
Satisfit fecundo
argumento,

Imò, inquis, multùm; quia, ut habet secunda ejus ratio, hoc factum, de quo disputamus, communiter non potest æquè bene fieri per quemlibet.

Respondeo, neque sententia judicialis, tamen est subdelegabilis. Sicuti ergo iudex à Principe delegatus, non cuiuslibet debet suam potestatem subdelegare, sed idoneo ad iudicandum; ita quoque Generalis, non cuiuslibet debet subdelegare suam potestatem dispensandi, sed viro ad id faciendum idoneo.

96.
Tertia Navarri ratio
discentur.

cap. fin. extra
de officio
Judicis delegati.

Ad tertiam rationem, concedo solum Generalem exprimi in utraque Bulla, sed quid tum? Ergo, inquis, eligitur industria & fides personæ: ergo illa potestas non est subdelegabilis, juxta illud cap. finalis de Officio Judicis delegati: Is autem cui iniungitur, ut personaliter negotium exequatur, potest (dummodo pay-

res consentiant) hoc alijs delegare: Præterquam si inquisitionem fieri, vel Ecclesijs de Prælati, vel alijs ministris provideri mandavimus, cùm in his omnibus casibus industriam & fidem personæ, cui talia committimus, eligere videamur.

Concordat Lex 1. Cod. de Cad. toll. §. supra allegato ibi: Quid enim si testator iusserit eum in certum locum abire, vel liberalibus studijs induci, vel domum suis manibus exstruere, vel pingere, vel uxorem ducere? qua omnia testatoris voluntas in ipsius solius persona intelligitur conclusisse, cui in suam munificentiam relinquebat.

Respondeo nihilominus negando primam Consequentiam: quia quoties aliquid conceditur Prælati præsentibus & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ, cùm personæ incognitæ delegetur, ut tradit Jason. l. More n. 65. ff. de iurisdic. omnia. jud. & alii apud Sanchez lib. 2. de Matrimonio disp. 40. n. 17.

Qui ibidem n. 14. docet Episcopum posse delegare facultatem dispensandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, casu quo ipse potest dispensare; quia, inquit, iurisdic-tio ex Principis privilegio competens non personæ, sed perpetuè dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinariæ jura habet & sequitur, ut docet Bartholus l. Ambitiosa n. 34. ff. de Decret. ab Ord. fact. & plurimi alii, quos ibi Sanchez citat.

Jam verò inter jura potestatis ordinariæ, numeratur delegatio: argumento leg. 5. ff. de Jurisdictione, quæ sic habet: More Maiorum ita comparatum est, ut is demum iurisdictionem mandare possit, qui eam suo iure, non alieno beneficio haberet.

An fortè quispiam negaverit potestatem dispensandi in impedimentis Matrimonii magnam esse, & requirere constantiam magnam & concernere utilitatem publicam animarum? Non arbitror. Similiter magna est potestas absolvendi ab hæresi, magnam requirit constantiam, & concernit utilitatem animarum; nihilominus Episcopus, quam sibi olim concessam habebat per Tridentinum sess. 24. de Refor. cap. 6. alteri in casu particulari poterat delegare, ut multi probabiliter docent.

Nec obstat, quod communiter allegatur ex capite finali de Officio iudicis delegati ibi: Ceterùm (salvâ Legatorum Sedis Apostolicæ auctoritate) nulli cui commissum fuerit predicare Crucem, excommunicare, vel absolvere aliquos, dispensare cum irregularibus, vel iniungere penitentias, licet hæc de cetero alijs demandare: quia non sibi iurisdic-tio, sed certum ministerium potiùs committitur in hac parte. Intelligendum quippe est, quando nudum ministerium committitur singulari personæ; secus quando ex privilegio perpetuo dignitati concedit.

Et quamquam jura potissimum loquantur de con-

de concessione jurisdictionis (qualis non est concessio hujus potestatis, eum reductio Missarum ad minorem numerum non sit vera dispensatio, sed mutatio voluntatis eorum, qui stipendium obtulerunt) equidem par ratio est de potestate arbitrandi, & concessione eujusdam auctoritatis ad aliquid faciendum, quidquid in contrarium videatur dicere Glossa in Lege Sicuti 18. ff. de Receptis, qui arbitrium receperunt, ut sententiam dicant, ubi verb. Omnes, sic inquit: Et nota hic, quod cum aliquid est à pluribus faciendum, omnes facere debent, nec sufficit unum alteri committere animi sui motum.

Respondeo; unum alteri ex illis pluribus: vel loquitur de arbitris non constitutis à supremo Principe. Lex sic habet: sicuti tribus iudicibus datus, quod duo ex consensu absente tertio, iudicaverunt, mihi valet: quia id demum, quod maior pars omnium iudicavit, ratum est, cum & omnes iudicasse palam est.

Imprimis non queritur hic, an tertius absens potuerit alteri subdelegare suam potestatem iudicandi cum duobus aliis; sed an duo isti soli, fortè ex compromisso tertii absentis, validè iudicaverint. Secundò, ut manifestissimum est, agitur non tantum de concessione alicujus auctoritatis, aut motus animi, sed de verà potestate jurisdictionis, & verà iudicà sententià, quam proinde sententiam intellexit Glossa per motum animi. Ergo frustra Navarrus adducit Glossam istam pro sua opinione, & ex illa petit distinctionem inter concessionem jurisdictionis, & concessionem eujusdam arbitrii, vel auctoritatis.

Sed hæc superabundè de privilegio Minorum; de simili autem privilegio ejusdem Leonis, concessio Fratribus Minoribus dicam Conclusionè sequenti.

Redeo ad principalem controversiam, & dico, etsi Papa possit ex justa causa dare licentiam accipiendi plura stipendia pro una Missa, non per modum dispensationis propriè dictæ, sed mutando fidelium voluntates, sibi in hoc subiectas, sicuti irritat vota, beneficia regularia secularibus confert, & vice versà, redditus beneficiorum à laicis injustè perceptos condonat &c. quà veri apparentià infertur: ergo idem potest quilibet Sacerdos pro libitu suo, & titulo meræ paupertatis? Planè nulla, aut certè perexigua, est etiam, quòd una Missa, pro pluribus oblata, æquè prodesset illis, ac si pro singulis offerretur, ut aliqui volunt.

Primò: quia saltem hoc incertum est; non potest autem pro certo stipendio dari incerta solutio; cum paciscens censetur petere totum & certum valorem: quamquam in aliis materiis sufficiat probabilis impletio, v. g. legis, voti, seu promissionis Deo factæ, jejunii, lectionis Horarum &c. quia Legislator, & ipse Deus non plus censentur exigere: sicut bene exigit æqualitas justitiæ commutativæ ex sensu communi contrahentium.

Deinde, ut certus esset valor satisfactionis & impetrationis, numquid unà Missa tantus honor defertur Deo & Sanctis, atque centum & millibus? Quis credat? Quid si ergo offerens stipendium pro centum Missis, velit centies Deum honorari per oblationem Sacrificii? Sanè nec ipse Pontifex ex thesauro Ecclesiæ potest illam voluntatem dantis supplere.

Tertiò: stipendium non datur pro valore & fructu Missæ, qui, utpotes spiritualis, est pretio inæstimabilis; sed titulo tantum vel laboris extrinseci, vel sustentationis: atqui ex hoc quòd Sacerdos offerat unam Missam pro pluribus, non multiplicatur incommoda statui Sacerdotali annexa, nec indiget majori sustentatione; quo ergo jure accipit multiplex stipendium?

Dices; eodem jure, quo ille, qui recipit stipendium ratione obligationis celebrandi Missam in aliquo loco, adhuc licitè recipit, juxta plerisque Doctores, novum stipendium ab illo, cui specialem fructum Sacrificii applicat. Et eodem jure, quo aliquis operanti suam unicam, duobus æquè valituram, singulis locans in solidum, potest à singulis petere integrum pretium.

Sed contra primum; scienti & volenti non fit injuria, ille, qui stipendium offert solum pro presentia, sive officiatura, eo ipso implicitè consentit, ut aliud stipendium accipiat pro intentione, quam relinquit ipsi liberam; sicuti si expressè diceret: Ego volo tibi dare integrum stipendium hujus diei, pro labore extrinsecò eundi ad talem locum; sic tamen, ut absque ullo onere restituendi possis recipere stipendium ab alio, & offerre pro illo, perinde ac si à me nihil accepisses.

Quid si aliquis liberaliter offerat pauperi Sacerdoti integram sustentationem diei, num ideo gratis debet applicare Sacrificium illius diei Petro v. g. qui illud petit? Quomodo ergo Sacerdos ex patrimonio dives poterit accipere stipendium sustentationis?

Et verò quis non videt multiplicari incommoda statui Sacerdotali annexa, quando Sacerdos, ut celebret, debet facere iter unius vel alterius leucæ; debet singulis momentis ad beneplacitum alterius esse paratus ad celebrandum; & similia?

Numquid majori indiget sustentatione, qui pro aliquo laborat ad duas aut tres horas, quàm qui solum per mediam horam? Quis audeat negare? An fortè etiam major labor est offerre pro pluribus, quàm pro uno? Non credo.

Ad secundum Respondeo, & illud à quamplurimis negari: sed est verum sit, ut putat Lessius de Justitia & Jure lib. 2. c. 24. n. 28. disparitas adhuc est: quia quòd unà eademque operà pluribus æquè possim commodare ac uni, non minuit æstimationem operæ respectu singulo-

Secundò;

Tertiò; non

101. Objectio duplex.

102. Solutio prima; scienti & volenti non fit injuria.

103.

103. Responsio ad 2. Lessius

Occurritur alteri objectioni.

Resp. ad Gloss. in leg. Sicuti ff. de Recept.

100. Non valet argumentum à Pontifice ad pauperem Sacerdotem.

Probatur primo.

singulorum: non enim opera mea minoris tibi valet, quod eadem, dum tibi impenditur, simul alteri proficit: ergo si tibi soli exhibita valet tibi duobus aureis, non minoris tibi valebit, quod simul alteri per eam possim commodare. Hæc ratione probat Lessius suam doctrinam.

In Sacrificio non consideratur fructus eius, sed labor Sacerdotis.

Igitur in hoc contractu consideratur æqualitas inter datum & acceptum, inter operam meam & pretium propriè dictum, quod pro ea solvitur: porro in casu Conclusionis, non consideratur fructus Sacrificii, ut pro eo datur pretium æquivalens, non enim est pretio æstimabilis; sed juxta laborem Sacerdotis in spiritualibus, datur ipsi stipendium proportionatum sustentationis corporalis, secundum illud Apostoli 1. Cor. 9. v. 11. *Sinos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus?*

Nonne æqualis fructus Missæ privatae & solemnis? Prorsus: & tamen inæquale stipendium, propter inæqualitatem laboris. Hercule non est ambigendum fructum unius Missæ longè præstare fructui totius divini Officii, tam diurni, quam nocturni, & tamen quis nesciat stipendium Horarum canonicarum, quæ nocte, & die cantantur in choro, superare stipendium sustentationis unius Missæ? Quare, nisi quia longiori tempore occupatus rebus spiritualibus, minus idoneus est, ut aliis operibus corporalibus victum & amictum sibi acquirat?

Dices; non plus laborat, qui applicat mihi integrum fructum Sacrificii tum satisfactionis, tum impetrationis, quam qui applicat solum fructum satisfactionis, vel solum fructum impetrationis, & tamen pro applicatione utriusque fructus majus stipendium potest accipere, quam pro applicatione alterius tantum.

Respondeo; quia labor æqualis est, ideo semper potest accipere integrum stipendium, & non ultra; sive ab uno solo, cui applicat integrum fructum, sive à pluribus, inter quos dividit fructum Sacrificii. Non enim dicit Apostolus supra: *Si nos spiritualia seminavimus, magnum est si carnalia metamus?* Sed inquit: *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si carnalia vestra metamus?*

Carnalia, inquam, vestra, quibus utique seminavimus spiritualia. Qui autem parèe seminat, parèe & metet. 2. Cor. 9. v. 6. Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Qui ergo parèe mihi seminat spiritualia, quidni etiam parèe metet mea carnalia? Æquitas naturalis sic dicitur.

Sed contrà; qui pluribus applicat integrum fructum Sacrificii, pluribus seminat spiritualia in benedictionibus; ergo de benedictionibus metet carnalia singulorum, id est, accipiet à singulis integrum stipendium.

Respondeo: à singulis copulatim, concedo

totum; à singulis disunctim, nego. Consequentiam: quia unicum Sacrificium Missæ, sive uni sive pluribus applicatum, non meretur nisi unicum stipendium sustentationis, tantum scilicet, quantum, omnibus consideratis, ab Episcopo vel consuetudine legitime fuerit taxatum.

Unde Lessius supra limitat suam assertionem: nisi alioquin merces annua, vel diurna, ita sit taxata auctoritate publicâ, vel recepta usu, ut sive unius, sive plurium causam agas, non possis amplius exigere.

Atque ita se res habet in presenti negotio, numquam enim auditum fuit vel Episcopum, vel consuetudinè majus stipendium taxasse pro Missa oblata pro pluribus, quam pro uno solo; imò est contra communem sententiam eorum, qui stipendium solent offerre, qui indubie nollent dare integrum stipendium, si scirent Missam etiam pro aliis offerri. Et quidquid sit de fructu satisfactionis & impetrationis, certum est, quod unâ Missâ non tantum honoratur Deus, vel Sancti, quam pluribus, cum tamen illum honorem sæpè intendant offerentes stipendium. Quin communitè censetur velle omnem fructum ex opere operato, nisi contrarium explicent.

Ex his facile respondetur ad illam Consequentiam: Ergo in natali Domini non potest Sacerdos accipere stipendium pro tribus Missis, quia non indiget majori tunc sustentatione, quam alio die.

Licet, inquit Lugo disp. 21. n. 18. non plus infamat ad sui sustentationem illa die, quam alius; atque ideo per unicum stipendium videatur illi factis factum pro sumptu necessario ad personam ministri; aliunde tamen totum, quod fit ex illis tribus stipendiis, & aliis, que accipit toto anno, non excedit, quod requiritur ad victum pro toto anno. Cum ergo ad celebrandum hæc die, sit necessaria persona Sacerdotis, non solum sustentata hæc die vel horâ, sed toto anno, merito & rationabiliter distribuuntur expensæ illæ totius anni inter omnes petentes Missas, ut singuli concurrant per partes æquales, juxta partem, quam habent in illis Sacrificiis. Hæc ille.

Sed si eadem dixerim de pluribus stipendiis pro eadem Missa (neque enim quod fit ex pluribus illis stipendiis, & aliis, que accipit toto anno, excedit quod requiritur ad victum pro toto anno) manet profectò difficultas.

Hinc Respondeo aliter; unum stipendium etiam integrum, haud sufficit ad integrum sustentationem, saltem commodam illius dicitur: igitur sicuti pro alio officio, sive corporali, sive spirituali, quod tempore aliarum Missarum faceret Sacerdos, posset aliquam sustentationis partem accipere: ita pariter pro aliis Missis, quod constat non habere locum in casu

Responsio Sacerdos semper potest accipere integrum stipendium & non ultra sive a pluribus sive ab uno.

2i Cor. 9.

105. Objectio.

Solvitur.

Unicum sacrificium non meretur nisi unicum stipendium. Nonnulli enim taxant majus stipendium pro Missa oblata pro pluribus. Quis autem non videt, quod unum stipendium non sufficit ad integrum sustentationem? Ergo pro aliis Missis, quod constat non habere locum in casu.

casu, quo plura integra stipendia accipiuntur pro eadem Missa.

Sit ergo resolutio finalis, supposita legitima taxatione stipendii, jus naturæ prohibet plura stipendia integra pro eadem Missa accipere propria auctoritate.

Si autem adhuc dubitas, an Sacerdos, cui ab uno datum stipendium minus, quam sit legitime taxatum, possit tantum accipere ab alio, quantum sufficit ad justam unius Missæ elemosynam, & deinde unicam Missam utrique satisfacere? Respondeo:

CONCLUSIO VI.

Ex natura rei potest Sacerdos ab uno, vel à diversis tot parva stipendia accipere, quæ justæ elemosynæ aequivalent, & unum tantum pro omnibus illis Missæ Sacrificium offerre.

Est communis, & ratio patet, quia non est fraudandus Sacerdos sua justâ mercede. Vel sic, quia per oblationem stipendii minoris justo, fit injuria Sacerdoti: ergo potest se indemnem servare. Suppono quippe Sacerdotem accipiendo illud exiguum, jure suo nequaquam cessisse.

Quod si expressè suo jure cessit, atque expressè acceptavit, & promisit ob illam tenuem stipem totam Missam applicare, consent perique tunc non posse ab alio quidpiam accipere, quia tunc suo pacto seu promissione, cui semper standum est, se ad totam obligavit, jure suo cedendo.

Sicut tametsi vir innocens ob adulterium uxoris jus habeat negandi debitum; equidem si ante adulterium cesserit jure suo, constat, quia obligatur reddere. Ergo similiter licet Sacerdos jus habeat exigendi integrum stipendium pro qualibet Missa, equidem si cesserit jure suo, spontè acceptando dimidium, haud dubium quin obligetur.

Sit ergo Sacerdos dives & promittat homini pauperulo offerenti exiguum stipendium integram Missam: quis adeo desipiat, ut audeat ipsum excusare ab obligatione, saltem ratione suæ promissionis? Quid si enim omnino liberaliter promississet? Indubitanter obligaretur, ad minus ex fidelitate. Hinc Suarius disp. 86. sect. 4. §. Unde consequenter. Si Sacerdos (inquit) omnino voluntariè contentus sit illo stipendio, & promittat se integrè Sacrum oblatum pro tali persona, tunc ad implendum tenebitur magis ratione promissionis simplicis, quàm stipendii.

Interim si probabile foret (quod negat Thomas Tamburinus lib. 3. de Sacrificio c. 1. §. 3. nu. 11.) unicum Sacrificium pro pluribus oblatum tantum prodesse singulis, ac si pro uno tan-

tum offerretur, fortè videretur alicui probabile, unam Missam posse satisfacere duabus obligationibus, vel pluribus, quæ non sunt justitiam. Accipit v. g. ex una parte Sacerdos elemosynam à Petro, ut pro ipso unam Missam offerat; ex alia parte idem Sacerdos ex liberalitate, vel ex charitate, vel alio titulo qui non sit justitiæ, promittit Paulo unam Missam, poterit unicam Missam Petro & Paulo satisfacere. Idem est si pro nullo intercedat titulus justitiæ, id est, ad equati stipendii; sed tum Petro, tum Paulo v. g. debeat Sacerdos ex charitate, vel promissione.

Sicuti enim sufficit probabilis adimpletio voti sive promissionis factæ Deo, ita quoque videtur sufficere probabilis adimpletio promissionis factæ homini. Talis autem Sacerdos probabiliter utrique confert integrum fructum Sacrificii, ac si pro singulis particulariter offerret; ergo probabiliter implet suam promissionem.

Ex quo sequitur ad propositum principale; si Sacerdos accepisset exiguum stipendium ab uno cum promissione integri fructus Sacrificii, posse nihilominus ab altero reliquum justum stipendii accipere cum simili promissione, & unicam Missam utrique obligationi satisfacere.

Hæc fortè aliquibus videbuntur plausibilia; sed interrogo ego unum verbum: Num ambigendum per duplex Sacrificium majores agi gratias Deo, quàm per unicum? Num honor, qui Deo & Sanctis provenit ex Sacrificio, minor erit ex uno, quàm ex pluribus? Quid si ergo plures illi, qui offerunt stipendium inadæquatum, voverint singuli Deo Missam in gratiarum actionem, vel in honorem alicujus Sancti?

Existimo, quod Sacerdos qui liberaliter promittit singulis integrum fructum Missæ, existimo, inquam, haud satisfacturum unicam Missam, etiam in quacumque sententia: nisi dixeris promissionem tantum debere intelligi de fructu impetrationis & satisfactionis, utpote ad ad quem solum, offerens adæquatum stipendium, habeat jus. Verùm quo fundamento facis illam distinctionem? Numquid Episcopi taxantes stipendium, illius aliquando meminerunt? Non recorder.

Igitur Sacerdos qui spontè cessit jure suo, acceptando à pluribus exigua stipendia, pro singulis in particulari offerat Sacrificium, ac si à singulis integrum stipendium accepisset. Qui verò coactè acceptavit, nonne eandem habet obligationem? Negat Suarius supra probans à simili: Sicuti, inquit, famulus aut operarius, cui condigna merces non tribuitur, potest damnum suum, ut potuerit, resarcire, etiam si in principio ob paupertatem coactus sit pacisci pro injusto & inæquali stipendio: & similiter qui ob necessitatem cogitur triticum emere injusto pretio, potest sine injuria, alia vi se indemnem præstare. Hæc ille.

Aliquibus videtur probabile unam Missam posse satisfacere pluribus obligationibus quæ sunt justitiæ.

Probatur à simili.

109. Sententia Auctoris.

110. Sacerdos qui coactè acceptavit à pluribus exigua stipendia, non tenetur pro singulis offerre integrum Sacrificium.

107. Pluribus parvis stipendiis unicam Missam satisfacit.

107. Pluribus parvis stipendiis unicam Missam satisfacit.

nisi aliter fuisset cum Sacerdote conventum.

108. Tamburinus.

